

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a Transzatlanti párbeszédéről: Hogyan javítható a transzatlanti viszony?

(2004/C 241/15)

2003. július 16-án és 17-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság – Belső Szabályzata 2. cikkelye 29. paragrafusának megfelelően eljárva – úgy határozott, hogy egy saját kezdeményezésű véleményt készít a következő címmel: Transzatlanti párbeszéd: Hogyan javítható a transzatlanti viszony?

A Bizottság e tárgykörben végzendő munkájának előkészítéséért felelős Külkapcsolatok Osztálya 2004. április 20-án fogadta el a Bizottság véleményét (előadó: Eva Belabed úrnő).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. június 3-i, 409. plenáris ülésén, 160 igen szavazattal, 15 nemmel és 18 tartózkodással a jelen véleményt elfogadta:

1. Összefoglalás

A. Az EU és az USA közötti viszonyoknak hosszú, kölcsönösen tanulságos története van, és a nyílt, demokratikus társadalomról vallott közös meggyőződés szilárd alapjain nyugszik. Mind az EU, mind az USA a hidegháború végét követő megváltozott geo-stratégiai környezetben a teljes és egyenlő partneri viszony mellett kötelezte el magát. Habár e megváltozott környezet sokszor kihívások elé állította kettőjük viszonyát, a partneri viszony alapjai szilárdak maradtak.

B. Vannak kérdések, amelyekben a közvélemény álláspontja az Atlanti-óceán mindkét oldalán megegyezik, de vannak eltérések is. Míg a külpolitikai kérdésekben kifejezettebbek az eltérések, sokkal több a közös álláspont a gazdasági, társadalmi és környezeti kérdésekben, mint várná az ember, és széleskörű a megegyezés abban, hogy szükséges a folyamatos és intenzív párbeszéd nemcsak az EU és az USA hosszútávú érdekeit, de a világ többi részét illetően is.

C. A transzatlanti gazdaság a korábnál még bonyolultabbá vált idővel, többek között a közvetlen befektetések következtében is, amelyek jelentőségükben nyilvánvalóan megelőzik a kereskedelmet. Habár a kereskedelmi peres ügyeket szívesen hozzák az újságok címlapjára, ezek a transzatlanti kereskedelemnek csupán 1 %-át teszik ki. Az egymástól való növekvő gazdasági függőség a határokon átnyúló feszültségekhez vezet, amelyek olyan alapvető belpolitikai kérdéseket érintenek, mint az adórendszer, a kormányzás vagy a jogi szabályozás.

D. Az EU és az USA gazdasági teljesítménye vegyes képet mutat, amelyből látható, hogy mindkét gazdaságnak megvannak az erősségei és a gyengeségei. Az elkövetkezendő években mindkét gazdaságnak jelentős kihívásokkal kell szembenéznie, amiből az következik, hogy intenzívebb párbeszédre és együttműködésre van szükség azért, hogy a gazdaság zökkenőmentesebben működjék az óceán mindkét oldalán élő emberek javára.

E. A geopolitikai jellegű kihívásokkal és fenyegetésekkel járó változások sokszor próbára tették már kettejük viszonyát. A szociális partnereket és a civil társadalmi szervezeteket is bevonó megfelelő kormányzat kiépítése és megszilárdítása az

egész világon hasznosan járulhat hozzá a világ biztonságosabbá tételéhez és ahhoz, hogy javítsuk a polgárok részvételének a lehetőségeit azokban a döntésekben, amelyek meghatározzák élet- és munkakörülményeiket.

F. Habár a globalizáció sok előnnyel jár, előmozdította a nyitott társadalmak és gazdaságok létrejöttét, valamint magával hozta a kereskedelmet, a külföldi befektetéseket és az egész világra kiterjedő gazdaság növekedését, ennek ellenére nem mindenki számára pozitív a hatása. Egyesítve erőfeszítéseiket az EU és az USA hozzájárulhat a globalizáció gazdasági, társadalmi és környezeti lehetőségeinek kihasználásához azáltal, hogy javítja a kormányzást mind nemzeti, mind nemzetközi szinten, beleértve a társadalmi és a civil szervezetekkel folytatott párbeszédet is.

G. Mindkét fél hangsúlyozza az EU és az USA közötti viszony, illetve a multilaterális kontextus stratégiai jelentőségét, mivel a globális kihívások egyesített erőket kívánnak. A nemrégiben készült javaslatok a transzatlanti viszony intézményes kereteinek javítására, hangsúlyozzák az állandó és intenzív párbeszéd fontosságát mind a viszony fejlesztése, mind a nemzetközi intézményekkel és a világ más részeivel való együttműködés céljából.

H. Az EGSzB erőteljesen támogatja a transzatlanti együttműködést, és annak megerősítését illetve kiszélesítését ajánlja mind a lehető legszélesebb-körű érdekcsoportok és résztvevők bevonása révén, mind a módszerek fejlesztése és kibővítése révén, oly módon, hogy kitérjenek a párbeszédre és az Atlanti-óceán mindkét oldalán élő érdekelt közösségekkel kapcsolatos kérdésekre is.

I. Az ír elnökséggel összhangban az EGSzB erőteljesen támogatja a transzatlanti együttműködést és – az amerikai és európai civil társadalom köréből jövő – érintett érdeklődő közösségek konstruktív bevonását. Az EGSzB ezért támogatja a párbeszéd megerősítését és bővítését, és kész arra, hogy hozzájáruljon a párbeszéd közötti interakció, illetve a kölcsönös tájékoztatás javításához, ami elvezethet a rendszeres és folyamatos együttműködéshez és egy Transzatlanti és/vagy Amerikai Gazdasági és Szociális Bizottság létrehozásához.

J. Az EGSZB felajánlja, hogy olyan fórummá váljék, amely elősegíti a párbeszédet, és találkozókat szervez a két fél között. A Bizottság ezzel összefüggésben felajánlja, hogy konferenciát szervez az érintett szereplőkkel és intézményekkel együtt a párbeszéd erősítése érdekében. A fokozott párbeszéd azért lenne hasznos, mert mozgósítaná a civil társadalmat az Atlanti-óceán mindkét oldalán, és pedig nem csupán az EU és az USA hosszú távú érdekeit szem előtt tartva, hanem a világ többi részének érdekében is.

2. Háttér

2.1 Az EU és az USA közötti kapcsolatok, amelyeknek hosszú, kölcsönösen tanulságos története van, különösen intenzívek voltak a hidegháború idején. Ennek a korszaknak az egyik legfontosabb eleme volt az Európa Újjáépítését szolgáló Marshall Terv. A hidegháború végét követően az USA és az EU egy sor dokumentumot fogadott el az elvek meghatározása és annak érdekében, hogy biztosítsák jövőbeli együttműködésüket a megváltozott geo-stratégiai körülmények között⁽¹⁾. Ezek a megállapodások a következőkre irányultak: a béke, a stabilitás és a gazdasági növekedés elősegítése, a globális kihívásokra adandó válasz, a gazdasági téren való együttműködés, és a transzatlanti párbeszéd. Az 1999. június 21-én, az EU és az USA részvételével megtartott bonni csúcscrétekezleten elfogadott Bonni Nyilatkozatban mindkét oldal elkötelezte magát a „teljes és egyenjogú partneri viszony” mellett gazdasági, politikai és biztonsági ügyekben.

2.2 Ezek az EGSzB által is támogatott megállapodások, amelyek egy sor intézményi keretet hoztak létre – köztük a transzatlanti párbeszédet –, lehetővé tették a szociális partnerek és a civil társadalom számára, hogy részt vegyenek ezekben az erőfeszítésekben.

2.3 Az 1990-es és az utóbbi években a párbeszéd különböző fázisokon ment keresztül, amelyek során az Atlanti-óceán mindkét partján található országoknak kisebb-nagyobb nehézséggel, de alkalmazkodniuk kellett az új realitásokhoz. Bár igaz, hogy a szilárd transzatlanti partneri viszony alapjai továbbra is fennmaradnak, mindazonáltal ezek a változások a transzatlanti viszonyban feszültségekhez és véleménykülönbségekhez vezettek, részben a nézetek és az irányelvek különbségei, részben az intézményi kereteket illető hiányosságok miatt⁽²⁾.

2.4 A párbeszéd és annak elősegítése érdekében, hogy a politika a közös célokra irányuljon, hasznos lehet pillantást

vetni az érintett személyeknek például az amerikai Német Marshall Alap vagy a Pew Kutatóközpont felméréseiben és közvélemény-kutatásaiban kifejtett véleményére⁽³⁾. Az amerikai és az európai közvélemény között vannak közös vonások, de eltérések is⁽⁴⁾. Az amerikaiak és az európaiak osztják a nyílt demokratikus társadalmaknak azon alapvető meggyőződéseit, mint az emberi jogok tiszteletben tartása, a jogállam, valamint a piacon alapuló gazdaságpolitika⁽⁵⁾. Értérendszerük azonban nem mindig azonos. Az Atlanti-óceán mindkét oldalán a megkérdezett személyek nagy többsége (az USA-ban 83 %-uk, Európában a 79 %-uk⁽⁶⁾) úgy véli, hogy az európaiaknak és az amerikaiaknak nem azonosak a társadalmi és kulturális értékrendjeik.

2.5 Habár az amerikaiak jobban érdeklődtek 2002-ben, mint 2001. szeptember 11-ét megelőzően, a nemzetközi viszonyok iránt, az amerikaiak és az európaiak véleménye közötti eltérés igen lényeges az olyan külpolitikai kérdésekben, mint az USA-nak a világban betöltött vezető szerepe, vagy a fenyegetésekre adott reagálásmódjai⁽⁷⁾. Mind az amerikaiak, mind az európaiak problémának tekintik az egyoldalúságot. Mindkét oldal támogatja az Egyesült Nemzeteket, és erősíteni kívánja azt, azonban az amerikaiak készek megkerülni az ENSZ-t, ha nemzeti érdekeiket látják veszélyeztetve. Bár a „szelíd hatalom” (angolul: „soft power”) természetes velejárója az Egyesült Államok kultúrájának és politikájának⁽⁸⁾, Európa mindazonáltal nagyobb súlyt fektet rá⁽⁹⁾, és az Atlanti-óceán mindkét partján a nagy többség szerint az EU szelíd hatalmával befolyást gyakorolhat a világ problémáinak diplomáciai, kereskedelmi úton, illetve támogatási segélyek útján⁽¹⁰⁾ történő megoldására.

2.6 Az amerikaiak 2003-ban szívesebben támogatták egy erős európai partner gondolatát, míg az európaiak sokkal kevésbé nézték jó szemmel az amerikai külpolitikát⁽¹¹⁾. Míg az iraki háború minden valószínűség szerint befolyásolta az európai hozzáállásnak ezt az eltolódását, az amerikaiak, a várokozással ellentétben, pozitívabban viszonyulnak az Európai Unióhoz.

Ez az aszimmetria igen meglepő, és a jövőben fontos politikai hatása lehet az Atlanti-óceán mindkét oldalán⁽¹²⁾.

⁽¹⁾ Transzatlanti nyilatkozat (1990.), Új transzatlanti napirend (ÚTN) és Közös EU-USA cselekvési terv (1995.), Transzatlanti gazdasági partneri viszony és új transzatlanti piac (1998.).

⁽²⁾ vö: Christopher J. Makins (az Egyesült Államok Atlanti Tanácsának elnöke): A transzatlanti partneri viszony megújítása: Miért és hogyan?, Az Európa Ház Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága albizottsága részére készített állásfoglalás, 2003. június 11.

⁽³⁾ Lásd: Transzatlanti trendek 2003, az Egyesült Államok Német Marshall Alapja és a Pew Kutatóközpont által készített felmérés; A közvélemény internacionalistább, mint a 90-es években; kibocsátva 2002. december 12-én; <http://people-press.org/reports/print.php3?PageID=656>

⁽⁴⁾ Transzatlanti trendek 2003.

⁽⁵⁾ Christopher J. Makins (az Egyesült Államok Atlanti Tanácsának elnöke): A transzatlanti partneri viszony megújítása: Miért és hogyan?, Az Európa Ház Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága albizottsága részére készített állásfoglalás, 2003. június 11.

⁽⁶⁾ Transzatlanti trendek 2003.

⁽⁷⁾ Pew Kutatóközpont: A közvélemény nemzetközibb beállítottságú, mint volt a 90-es években; megjelent 2002. december 12-én; <http://people-press.org/reports/print.php3?PageID=656>

⁽⁸⁾ Joseph Nye Jr: Nem a propaganda az igazi út: Szelíd hatalom, The International Herald Tribune, 2003. január 10.; www.ksg.harvard.edu/news/opeds/2003/nye_soft_power_1ht_011003.htm

⁽⁹⁾ Robert Kagan: A Paradicsomról és a hatalomról: Amerika és Európa az Új világrendben, Knopf, 2003.

⁽¹⁰⁾ Transzatlanti trendek 2003.

⁽¹¹⁾ Transzatlanti trendek 2003.

⁽¹²⁾ Transzatlanti trendek 2003.

2.7 A társadalmi, gazdasági és környezeti kérdésekben több azonos nézetet találunk, mint várhatnánk, melyek azonban nem tükröződnek kormányzati szinten. Közismert, hogy az európaiak nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a társadalmi és környezeti szempontoknak, amelyeket Európa a politikai demokráciával egy szinten kezel, de az amerikaiak is hangsúlyt fektetnek a szükséglet szenvedők támogatására és a környezet védelmére. Az USA-ban a politikailag legfontosabb területek a gazdaság, az oktatás és a szociális biztonság⁽¹⁾. Bár az amerikaiak az egyéni kezdeményezések mellett vannak és ebben erősnek is érzik magukat, kétharmaduk mégis szükségesnek látja, hogy a kormány hozzon létre egy szociális hálót a rászorulóknak részére⁽²⁾, és hogy minden állampolgár számára biztosítva legyen az elégséges élelem és a lakhatás. A megkérdezett személyek több, mint 50 %-a úgy gondolja, hogy a kormánynak akkor is segítenie kell a rászorulóknak, ha ez nagyobb eladósodást jelentene, 85 %-uk úgy véli, hogy szigorúbb törvényeket és rendeleteket kellene hozni a környezet védelmére, 65 %-uk úgy gondolja, hogy az embereknek készeknek kellene lenniük magasabb árat fizetni a környezetvédelem érdekében, a megkérdezettek fele szerint az adórendszer igazságtalan, és nagy többségük (több, mint 75 %-uk) támogatja azt a véleményt, hogy korlátozni és ellenőrizni kell az Amerikába áttelepülni szándékozókat. Úgy tűnik, hogy bizonyos mértékig az amerikaiak is osztják az európaiaknak a genetikailag módosított szervezetekkel (GMSz) kapcsolatos aggodalmát, mivel 92 %-uk támogatja azt a gondolatot, hogy ezeket az árukat meg kell címkézni⁽³⁾.

2.8 Széleskörű egyetértés van abban, hogy olyan mélyebb, intenzívebb és folyamatos párbeszédre van szükség, melynek során a közös érdekek győznek a nézeteltérések fölött, továbbá arra, hogy felismerjék a világgazdaság számos területén napirenden lévő közös kérdésekben a közös érdekeket. Az EGSzB korábbi véleményeiben elismerte a transzatlanti partneri viszony jelentőségét, és hangsúlyozta, hogy a széles alapokon nyugvó partneri viszonyt és együttműködésnek kölcsönös megértésen és egymás nézeteinek, értékeinek, érdekeinek és társadalmi modelljeinek tiszteletben tartásán kell alapulnia⁽⁴⁾.

3. A transzatlanti kapcsolatok dimenziói

3.1 A transzatlanti kapcsolatokat megalapozó legfontosabb dimenziók a következők: Az EU és az USA közötti gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a globális politika és a biztonság, globalizáció - a nemzetközi gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődés, transzatlanti intézmények, elköteleződés a transzatlanti partneri viszony és a multilaterális kormányzás mellett.

(1) Pew Kutatóközpont: Gazdaság, oktatás, szociális biztonság a domináns témák a politikai közvéleményben megjelent: 2001. szeptember 6., www.people-press.org/reports/print.php3?PageID=33

(2) Pew Kutatóközpont: A 2004. évi politikai helyzetkép, a 39. oldaltól; példák a válaszadás kategóriáira: teljesen egyetért és többnyire egyetért, www.people-press.org

(3) ABC-felmérés a Süddeutsche Zeitung szerint, 2003. augusztus 19.

(4) EGSzB: A transzatlanti partneri viszony és párbeszéd újra-megerősítése (HL C 221., 2001.8.7.)

3.2 Az EU és az USA közötti gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok

3.2.1 Amint azt a transzatlanti gazdasági kapcsolatokról készített Quinlan jelentés⁽⁵⁾ is mutatja, a berlini fal ledöntése óta a transzatlanti gazdaság egyre jobban egybefonódik és egymástól függ, a külföldi befektetések pedig sokkal tetemezebbek, mint a kereskedelmi forgalom.

3.2.2 Például a 90-es években az USA külföldön történő közvetlen befektetéseinek durván a fele Európába irányult. Az európai beruházásoknak a 2000-ban az USA-ba irányuló aránya közel 25 %-kal haladta meg az amerikai beruházásoknak Európába irányuló arányát. 2001-ben és általában a 90-es években az egész világon található amerikai vállalatok teljes bevételének a felét Európa képviselte. Az amerikai cégek több, mint kétszer annyi tőkét fektettek be Hollandiában, mint Mexikóban. Egyedül Texasban több európai befektetés van, mint amennyi amerikai befektetés van összesen Japánban.

3.2.3 Bár a transzatlanti kereskedelmi jogi viták az újságok címlapján szerepelnek, az áruforgalom maga a transzatlanti kereskedelemnek kevesebb, mint 20 %-át teszi ki, az EU és az USA közötti kereskedelmi jogi viták pedig a transzatlanti kereskedelemnek kevesebb, mint csupán 1 %-át teszik ki. Az 1999-ben kialakított előre jelző mechanizmus ellenére a kereskedelemben alkalmazott védőmechanizmusokról (például védőintézkedések, dömping elleni és kiegyenlítő vámok), a támogatásokkal kapcsolatos kérdésekről, a szellemi tulajdon védő jogokról és más – például az acéllal, banánnal, szarvasmarha-hormonokkal, a genetikailag módosított szervezetekkel (GMSz), a védjegyekről/földrajzi megjelölésekkel kapcsolatos – intézkedésekről folytatott viták komoly ellentéteket és vitákat váltottak ki. 2004. március 16-ig bezárólag az EU és az USA között 14 peres ügy volt folyamatban a Világkereskedelmi Szervezetnél⁽⁶⁾. A külföldre települt kereskedelmi leányvállalatokkal kapcsolatos legújabb ügyben („Foreign Sales Corporations”), az EU számos amerikai terméket tarifa fizetésére kötelezett mindaddig, amíg az ügy mögött meghúzódó és a Világkereskedelmi Szervezet által jogtalannak ítélt törvényeket nem igazítják a VKSZ szabályaihoz.

3.2.4 Az EU és az USA közötti feszültségek egy része az egymástól való növekvő gazdasági függésből fakad. Sok esetben ezek nem hagyományos „határmenti” kereskedelmi viták, hanem túlnyúlnak a határokon, és olyan alapvető belföldi kérdéseket érintenek, mint az amerikai és európai adórendszer, társadalmi kormányzási módja, vagy gazdaságaink szabályozási módja, és így tovább⁽⁷⁾.

(5) Joseph P. Quinlan: Eltávolodás vagy összenövés? A transzatlanti gazdaság elsőbbsége. Washington, DC, Transzatlanti Kapcsolatok Központja, 2003

(6) Az EU Bizottsága: A WTO-nak az EU-val mint panaszossal vagy alperessel kapcsolatos folyamatban levő vitarendezési eseteinek általános összefoglalója. http://europa.eu.int/comm/trade/issues/newround/index_en.htm

(7) Joseph P. Quinlan: Eltávolodás vagy összenövés? A transzatlanti gazdaság elsőbbsége. Washington, DC, Transzatlanti Kapcsolatok Központja, 2003

3.2.5 Az EU és az USA gazdasági eredményei vegyes képet mutatnak. Szemben azzal az elterjedt nézettel, hogy az USA gazdasága felülmúlja teljesítményben az európaiat, még az IMF (Nemzetközi Valuta Alap) és OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) adatai szerint is Európa jobban teljesített bizonyos területeken ⁽¹⁾. Az igaz, hogy az általános növekedési ütem az USA-ban magasabb volt, mint Európában, de az életszínvonal – hazai össztermékben mérve – gyorsabban nőtt az EU-ban, mint az USA-ban.

3.2.6 A munkaerő termelékenységéről vegyes adatok állnak rendelkezésre, attól függően, mely időszakot vesszük alapul. 1995 óta a termelékenység az USA-ban általában magasabb, mint az EU-ban, de alacsonyabb, ha az 1990-től 2002-ig terjedő hosszabb időszakot vesszük. Annak ellenére, hogy az átlag magasabb az USA-ban, öt európai országban jobb eredményeket értek el. A munkanélküliség általában nagyobb Európában, de ezen belül hét országban kisebb, mint az USA-ban.

3.2.7 A munkanélküliség mind az egész gazdaság számára – mivel kihasználatlanul hagyja az erőforrásokat –, mind az egyének számára probléma, különösen, amikor a szociális védelem kívánivalót hagy maga után. A makrogazdasági politikán kívül olyan tényezők is befolyásolhatják a munkapiaci részvételi arányokat, mint amilyen a munkaerőpiac szerkezete, az oktatás színvonala vagy a szociális védelmi rendszerek szerkezete. A munkanélküliség, a jövedelmi egyenlőtlenségekkel, a szociális védelem hiányával, valamint nem megfelelő oktatási színvonallal együttesen alkotja az egyik a szegénység arányait befolyásoló és magyarázó tényezőt.

3.2.8 Európában általában magasabbak az adók, mint az USA-ban. Ez viszont nem szükségképpen jelent versenyhátrányt. Ha az adókat jól használják fel, akkor azok fellendíthetik a gazdaság termelékenységét. A Világgaazdasági Fórum belekalkulálta ezt a tényt az állami költségvetések kiszámításakor, ami például azt eredményezte, hogy a 2003-2004-es a világot átfogó versenyképességről szóló jelentés szerint Finnország e téren megelőzte az USA-t; Svédország és Dánia is javította pozícióját, most a harmadik és negyedik helyen szerepelnek (még korábban az 5. és 10. helyen voltak) ⁽²⁾.

3.2.9 Ha egyszerre nézzük a termelékenységet és az adókat, azt látjuk, hogy a magasabb adók nem rontják le szükségképpen a termelékenységet. Abból az öt országból, amely az USA-nál nagyobb termelékenységnövekedést mutat 1995 óta – Belgium, Ausztria, Finnország, Görögország és Írország – és abból a hat országból, amelynek magasabb a termelékenységi szintje – Németország, Hollandia, Írország, Franciaország, Belgium és Norvégia (amely nem EU-tag) – csak Írországból alacsony az adószint.

3.2.10 Ebből az vonható le, hogy az EU és az USA gazdasági szorosán kapcsolódnak egymáshoz. Mindkettőnek megvannak az erős és a gyenge pontjai. Mindkét gazdaságnak

jelentős kihívásokkal kell szembenéznie az elkövetkezendő években, amelyek miatt felmerül, hogy intenzívebb párbeszédre és együttműködésre van szükség azért, hogy a gazdaság zökkenő-mentesebben működjék az óceán mindkét oldalán élő polgárok javára.

3.3 Globális politika és biztonság

3.3.1 Mivel a hidegháborút, amelyre meglehetősen jellemző volt, hogy az EU és az USA érdekei egybevágtak, olyan helyzet váltotta fel, melyben az alapvető stratégiai kihívások különböző földrajzi eredetűek, és melyben a fenyegetések jellege megváltozott, és ezek kezelési módjára vonatkozó elképzelések eltérő álláspontokat eredményeztek.

3.3.2 A globalizációban rejlő lehetséges előnyök felmérhetetlenek, és számos pozitív dolog fakadhat belőlük. Mindazonáltal mélyen gyökerező és ismétlődő egyensúlyhiányok vannak a világgaazdaság jelenlegi működésében. Az emberek többségének szemével nézve a globalizáció nem váltotta be egyszerű és jogos reményeiket a tisztességes állásra és gyermekeik jobb jövőjére vonatkozóan. Miközben a nyílt társadalmakat a globális terrorizmus fenyegeti, a világ kormányai kénytelenek az emberek aggodalmaira és elvárásaira is összpontosítani, és a globális biztonság növelése céljából javítani, mind nemzeti, mind nemzetközi szinten, a felelősségvállaláson és a demokrácián. A globalizációnak egyetemesen elfogadott értékeken kell alapulnia, és tiszteletben kell tartania az emberi jogokat és az emberi méltóságot ⁽³⁾. Ha a globalizációt jobban tudják kézben tartani, akkor a világ országai közelebb kerülhetnek egymáshoz, és minden egyes ember helyzete jobbá válhat. A jobb globalizáció a kulcsa a jobb és biztonságosabb életnek mindenütt és mindenki számára a XXI. században. Ha a globalizáció továbbra is rosszul irányított marad, úgy nőni fog a globalizációval szembeni elégedetlenség.

3.3.3 Ezzel összefüggésben a korrupció, a diktatúra és a bukott kormányzatok elleni harc, valamint a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek létrehozása az egész világon – különösen azokban az országokban, ahol gyengék vagy fejletlenek a jó kormányzáshoz szükséges szervezetek – hasznos hozzájárulás lehet a világ biztonságosabbá tételéhez és azon lehetőségek javításához, hogy a polgárok részt vehessenek az élet- és munkafeltételeiket meghatározó döntésekben.

3.3.4 Az EGSzB már régóta nagyban hozzájárul a jövőbeli EU tagállamokban, valamint harmadik országokban a társadalmi és civil párbeszéd kialakításához és megerősítéséhez. Az EGSzB az EU Barcelonában elindított folyamatában is aktív részt vállalt, amelyre mint alapra lehetne építeni. Ezen kívül például az iraki demokratizálási folyamat, illetve szociális partnerek találásának támogatása is az EU és az USA közös programja lehet.

⁽¹⁾ Philippe Legrain: Európa tekintélyes gazdasága, <http://www.philippelegrain.com/Articles/europe/smightyec.html>

⁽²⁾ Világgaazdasági Fórum: Globális Versenyképességi Jelentés 2003–2004.; <http://www.weforum.org>

⁽³⁾ Nemzetközi Munkaügyi Szervezet: Igazságos globalizáció: Lehetőségek teremtése mindenki számára, Genf, 2004. február 24.

3.3.5 A szállítások biztonsága szintén egy olyan ágazat, amely az USA és az EU közötti fokozottabb együttműködés kialakítására alkalmas. Az EGSzB⁽¹⁾ úgy véli, hogy „sürgős és szükséges, hogy az EU nemzetközi szinten tágabb keretek közé helyezze a biztonság kérdését, amelyben a terrorizmus okait is kezelnék, és nemcsak annak hatásait próbálnák kiküszöbölni. [...] A tengeri és légi szállítás nemzetközi jellegéből adódóan a biztonsági követelményeket a kölcsönös megállapodásokra kell alapozni és egységesen alkalmazni, minden különbségtétel nélkül, ugyanakkor engedni kell, hogy a kereskedelmi forgalom a leghatékonyabb módon folyjék”. Ezen felül az EGSzB figyelemztet arra is, hogy „Az európai filozófiai gondolkodás és kultúra szigorúan tiszteletben kívánja tartani az emberi jogokat, és a terrorizmus fenyegetéseire adott bármilyen válasznak nem szabad ezeket a régóta becsben tartott elveket figyelmen kívül hagynia”. A konténerbiztonságáról szóló USA/EU egyezmény (2003. november) és annak végrehajtása lehetőséget kínál a vitára a transzatlanti párbeszéd keretében. Az USA és az EU együttműködik nemzetközi szinten a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetben (ILO) a tengerészek személyazonosságára vonatkozóan, valamint a Nemzetközi Tengerészeti Szervezettel és az ILO-val együttesen a kikötői berendezések biztonságával kapcsolatban is.

3.4 Globalizáció – nemzetközi gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődés

3.4.1 A globalizációnak számos előnye van, elősegíti a nyílt társadalmakat és a nyílt gazdaságot, az áruk, gondolatok és tudás átadását illetően nagyobb mozgásszabadságra ösztönöz. Egy valódi egyetemes lelkiismeret kezd kialakulni, amely érzékeny a szegénységből fakadó igazságtalanságra, az egyesülési szabadság megsértésére, a nemek közötti hátrányos megkülönböztetésre, a gyermekmunkára és a környezet pusztulására, bárhol is forduljanak elő e jelenségek⁽²⁾.

3.4.2 A kereskedelem, a külföldi befektetések és a világméretű gazdaság növekedése ellenére a globalizáció nem mindenki számára pozitív hatású. A kereskedelem és a tőkemozgás, valamint a szolgáltatások és a személyek szabad mozgása előtt álló akadályok világméretű felszámolása megkönnyítette a vállalkozások számára, hogy most már az egész világban kutathatnak erőforrások után, viszont megteremtette egy világméretű versenynek is a feltételeit, aminek aggasztó hatása van nemcsak a dolgozóakra, hanem az adórendszerre és a közérdekű szociális védőrendszerek és szolgáltatások pénzügyi fenntarthatóságára is. Ez 1990 óta a világ 54 országában a szegénység növekedéséhez vezetett⁽³⁾. Nőtt az egyenlőtlenség az országok között és azokon belül is, a világgazdaság stabilitását veszélyezteti a pénzpiacok változékonysága, valamint az olyan makrogazdasági egyensúlyhiányok, mint a valuták egymáshoz való viszonya vagy a kereskedelmi egyensúlyhiány.

⁽¹⁾ EGSzB: CESE 156/2002 és HL C 32., 2004.2.5. számú vélemények.

⁽²⁾ Nemzetközi Munkaügyi Szervezet: Tisztességes globalizáció: Lehetőségek teremtése mindenki számára, Genf, 2004. február 24.

⁽³⁾ UNHDR 2003, a Süddeutsche Zeitung szerint, 2003. július 9.

3.4.3 Az EU és az USA erőfeszítéseiket egyesítve járulhatnak hozzá a globalizáció gazdasági, társadalmi és környezeti lehetőségeinek teljes kibontakoztatásához, hogy javítsák a kormányzati munkát mind nemzeti, mind nemzetközi szinten, valamint mindenki érdekeit, jogait és felelősségét figyelembe véve javítsanak azokon a szabályokon, melyek szabályozzák a nemzetközi kereskedelmet, beruházásokat, pénzügyeket és a bevándorlást, elérve ezzel a növekedésből származó haszon szélesebb alapokon nyugvó és méltányosabb elosztását, ami garantálhatja mindenki számára a biztonságot és a stabilitást.

3.4.4 Ebben az összefüggésben szükség van a globális kormányzati munka javítására. A jelenleg különböző jogosítványokkal rendelkező nemzetközi szervezeteknek össze kell hangolniuk erőfeszítéseiket. A globalizáció jobb irányítása megkívánja a WTO, az IMF, a Világbank és az OECD más nemzetközi szervezetekkel, különösen az ILO-val és az ENSZ-szel való összehangolt munkáját, valamint ezeknek az intézményeknek a jobb irányítását, beleértve a szociális és a civil partnerekkel való párbeszédet.

3.4.5 Az EGSzB hangsúlyozza az alap-munkanormák tiszteletben tartásának és alkalmazásának nagy jelentőségét, és üdvözli az USA Pénzügyminisztériumával közösen tett erőfeszítéseket annak érdekében, hogy a Világbank és az IMF elismerjék e normák fontosságát, illetve hogy felvegyék fejlesztési programjukba e munkanormákat⁽⁴⁾.

3.4.6 Az EGSzB kétségbe vonja, hogy megalapozott volna az európai munkaerőpiacnak a Nemzetközi Valuta Alap (IMF) által szorgalmazott radikális deregulációja⁽⁵⁾, tekintettel arra, hogy ez komoly következményekkel járhat az európai társadalmi modellre nézve, és rámutat arra, hogy a szociális védőháló olyan önműködő stabilizáló tényezők, amelyek gazdasági konjunktúra idején nélkülözhetetlenek.

3.4.7 Növekszik az aggodalom az Atlanti-óceán mindkét partján amiatt, hogy a munkahelyeket más régiókba exportálják, ami a következő tényezőkkel magyarázható: a műszaki lehetőségekkel, a kevesebb kereskedelmi korlátokkal, valamint az eltérő szabályozási rendszerekből adódó versenyelőnyökkel, melyek valójában azt jelentik, hogy kevésbé szigorúak a munkaügyi, a környezet- és állatvédelmi előírások. A közgazdászok ezt a trendet nagyrészt a szabad-kereskedelem logikus jelenségeként⁽⁶⁾ fogják fel, amely lehetővé teszi a munkahelyek egyszerű áthelyezését az alacsony munkabérű országokba. Ez várhatóan hosszútávú szerkezeti munkanélküliséget okoz a jövőben. Mivel mind az EU-szerződés, mind az EU jövőendő alkotmányának tervezete tartalmazza az élet- és munkakörülmények javítását, célként kellene kitűznünk a munkára és a környezetre vonatkozó normák emelését, valamint az élet- és munkakörülmények javítására vonatkozó normákat ezekben az országokban, miközben megőrizzük, illetve javítjuk ezeknek a szintjét Európában és az USA-ban.

⁽⁴⁾ Az USA Pénzügyminisztériuma: 2002. évi Kongresszusi jelentés munkaügyi kérdésekről és a nemzetközi pénzügyi intézményekről, 2003. március 31.

⁽⁵⁾ IMF (Nemzetközi Valuta Alap) Világgazdasági kitekintő, 2003. április, IV. fejezet: Munkanélküliség és munkaerő-piaci intézmények: Miért fizetődnek ki a reformok?

⁽⁶⁾ Amerika felkészítése a globális versenyre: Fórum az „offshore”-ról, Brookings Intézet, 2004. március 3.; www.brook.edu/comm/op-ed/20040303offshoring.htm

3.4.8 Az utóbbi évek cégbotrányai nyomán az amerikai közvélemény kritikussabb lett a nagy vállalkozásaival szemben: az amerikaiak 77 %-a szerint túl nagy hatalom összpontosul néhány nagy cég kezében, 62 % szerint pedig az üzleti társaságok túl nagy hasznot zsebelnek be⁽¹⁾. A vállalkozások irányítása tehát fontos kérdés. Az olyan már megtett és folyamatban levő konkrét lépéseken túl, mint az USA-ban a Sarbanes-Oxley, valamint az OECD vállalatvezetési elveinek az átdolgozása, az EU szintjén és a nemzeti szinten megtett lépések, összehangolt erőfeszítésekre van szükség annak érdekében, hogy a vállalkozásokat, minden érintett érdekeit figyelembe véve, felelős módon vezessék.

3.4.9 Mind az EU, mind az USA szorgalmazza az előrelépést a dohai fordulóban. Annak biztosítása céljából, hogy a civil társadalom véleménye jobban beépüljön az EU-szintű tárgyalásokba, az Európai Bizottság Kereskedelmi Főigazgatósága bevonja a civil társadalmat a tárgyalások előkészítésébe és a tárgyalások utólagos figyelemmel kísérésébe, és ebben a folyamatban az EGSzB is teljes körűen részt vesz. Az EGSzB párbeszédet fog kezdeményezni az összes kontinensen megtalálható partnereivel, hogy hatékonyabban hozzá tudjon járulni ehhez a folyamathoz, és ezzel kapcsolatban 2004 júliusában konferenciát szervez majd a WTO-val kapcsolatos kérdésekről⁽²⁾.

3.4.10 A környezet és az éghajlatváltozás egyértelműen olyan kérdések, amelyek mindkét oldalon aggasztják a lakosságot, a kormányok azonban ezekről igencsak eltérő nézeteket vallanak. A Pentagon nemrég adott ki egy tanulmányt az éghajlatváltozás különböző lehetséges hatásairól a biztonságra. A Kyoto-i jegyzőkönyv ratifikálásával kapcsolatos növekvő nézeteltérés fényében a klímaváltozás lehetséges hatásai bizonyára az egyik legfontosabb, jóllehet nehezen megvitatható, kérdések közé tartoznak.

3.4.11 Az EGSzB is számtalan alkalommal hangsúlyozta a fenntartható fejlődés jelentőségét. Miközben a nemzetközi találkozók és egyezményekben, többek között a Földről tartott csúcstalálkozón is, a Milleniumi célkitűzésekben és a Lisszaboni stratégiában ünnepélyes nyilatkozatok hangzanak el, a konkrét tettekre még várni kell. Ezért az EGSzB számos véleményében⁽³⁾ hangsúlyozza a haladás előmozdítására szóló felhívását.

3.4.12 A dohai WTO-tárgyalásokon az EU kiemelte, hogy a kereskedelempolitikai intézkedéseken kívül, szerepet játszik az élelmiszerbiztonság, a fogyasztóvédelem és az állatok jólléte is. Az élelmiszerbiztonságra vonatkozóan az EU jobb, átláthatóbb nemzetközi kereskedelmi szabályokat tart szükségesnek.

3.4.13 Az agrárkereskedelem egyike a legbonyolultabb témáknak, mely olyan kérdéseket tartalmaz, mint a kergemarhakór (BSE), a szarvasmarha-hormonok, a gazdálkodási rendszer, az élelmiszerbiztonság és a genetikailag módosított szervezetek. Az EU és az USA számos kereskedelmi együttműködésben vesz részt az agrárgazdaság területén. Ennek a két nagy kereskedelmi partnernek volt néhány kereskedelempolitikai problémája a genetikailag módosított szervezetekkel kapcsolatban. El kell ismerni, hogy az EU és az USA konstruktív megegyezést ért el a folyamatban levő dohai forduló során, különösen a mezőgazdasági ágazatban. Az EU hangsúlyozta az európai mezőgazdasági modell szerepét, amely tiszteletben tartja a környezetet és az állatok jóllétét, valamint a mérsékelt agrárpolitikai reformok szerepét, amelyek során nagyon fontos lenne a nem-kereskedelmi szempontokat és a fejlődő országok szempontjait is figyelembe venni a soron következő kereskedelmi megállapodások és szabályozások során.

3.4.14 A legutóbbi bővítéssel az EU most a legnagyobb kihívással találta szemben magát, ez az időszak egyúttal Európa egységesítésének dinamikus folyamatát is jelenti, a béke, a biztonság és a prosperitás megszilárdítását az egész kontinensen. Mind az EU, mind az Egyesült Államok érdekelt az új EU tagállamok fejlődésében, valamint Oroszországgal és az EU új szomszédaival fenntartott kapcsolatok javításában.

3.5 Transzatlanti intézmények

3.5.1 Az 1990-es években megkötött szerződésekkel létrehozott intézmények némi elégedetlenség forrásai. Ennek okai az EU és az Egyesült Államok közötti hatalmi arányeltolódás, az eltérő NATO-, EU- és más intézményi tagság, az EU befejezetlen integrációja és az EU-USA csúcstalálkozóval⁽⁴⁾ kapcsolatos általános elégedetlenség.

3.5.2 Az intézményi szerkezet fejlesztésére vonatkozó jelenlegi javaslatok azt mutatják, hogy a haladás szempontjából a legfontosabb tényező az állandó és intenzív párbeszéd a legfontosabb kérdésekről, melyek szempontjából úgy tűnik az intézményes keret a legmegfelelőbb keret. Sajnos egyik megközelítés sem veszi kellően figyelembe a szociális partnerek és a civil társadalom bevonásából eredő hasznot.

3.6 A transzatlanti partneri viszony és a multilaterális kormányzás melletti elköteleződés⁽⁵⁾

3.6.1 Mindkét fél aláhúzza az EU és az USA közötti viszony stratégiai jelentőségét és a sokoldalú kontextust. Valóban, egyeténünk kell erőnket, hogy felvegyük a kesztyűt a globális kihívásokkal szemben.

⁽¹⁾ Pew Kutatóközpont, 2004. évi politikai helyzetkép

⁽²⁾ A civil társadalom hozzájárulása a WTO munkájához, 2004. július 8., EGSzB, Brüsszel

⁽³⁾ A Lisszaboni stratégia és a fenntartható fejlődés, HL C 95., 2003.2.27.; A globális partneri viszony felé a fenntartható fejlődés érdekében, Brüsszel, 2002. május 30., HL C 221., 2002.9.17.

⁽⁴⁾ Christopher J. Makins (az Egyesült Államok Atlanti Tanácsának elnöke): A transzatlanti partneri viszony megújítása: Miért és hogyan?; Az Európa Ház Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága albizottsága részére készített állásfoglalás, 2003. június 11.

⁽⁵⁾ A sokoldalú kormányzás nemzetközi intézmények csoportjain belüli döntéshozatalt jelenti, mint az ENSZ, a WTO, az IMF, a Világbank, az ILO, az OECD, stb.

3.6.2 Amint az Európai Tanács megállapította 2003 decemberében, „a transzatlanti kapcsolat pótolhatatlan, és az EU teljes mértékig elkötelezett marad a tengerentúli partnereivel való konstruktív, kiegyensúlyozott és a jövőre orientált partneri viszony mellett”⁽¹⁾.

3.6.3 Az EGSzB egyetért az Európai Tanáccsal abban, hogy, mivel stratégiai partnerek, így alapvetően fontos számukra az állandó párbeszéd fenntartása, és üdvözli a Tanácsnak azt a szándékát, hogy bátorítani kell a párbeszéd minden formáját az Atlanti-óceán mindkét oldalának törvényhozó testületei és civil társadalmi között.

3.6.4 A kétoldalú együttműködés és a multilaterális intézmények keretében való együttműködés során a transzatlanti partnerek összekötik az elképzeléseket és a megszerzett képességeket, mert ez szükséges ahhoz, hogy válaszolni tudjanak a mai kor kihívásaira.

3.6.5 Egy sor folyamatban levő különböző kezdeményezés során kiemelik, hogy mennyire fontos és szükséges továbbfolytatni és elmélyíteni a transzatlanti együttműködést. Az Egyesült Államok Német Marshall alapja és a Transzatlanti Politikai Hálózat az EU-USA viszonyt foglalkozó két legaktívabb szervezet. Tevékenységük kiterjed az Atlanti-óceán mindkét partján végzett közvélemény-kutatásokra, a kapcsolat gazdasági szempontjaira, találkozók és konferenciák szervezésére, valamint az EU-USA kapcsolat jövőjére vonatkozó ajánlások, stratégiák készítésére.

3.6.6 A Transzatlanti Politikai Hálózat egy 2005 és 2015 között végrehajtandó 10 pontos – 10 éves cselekvési tervet dolgozott ki a transzatlanti partneri viszony megerősítésére a közös megegyezéssel kialakított célkitűzések, tevékenységek és a haladás mértéke alapján. A stratégia négy lényeges területre épít: a gazdaság, a védelem és biztonság, a politika és az intézmények⁽²⁾ területére.

3.6.7 Bár ez a program a viszony fejlesztését elősegítő erőfeszítésről szól, az EGSzB sajnálja, hogy a viszony szociális vetülete alig kerül megemlítésre.

3.6.8 Gazdasági téren hosszú idő óta tart a transzatlanti piacról szóló vita⁽³⁾. A Transzatlanti Politikai Hálózat felszólít a transzatlanti piac elmélyítésére és kibővítésére. Mások még tovább mennek és egy transzatlanti szabadkereskedelmi övezet létrehozását követelik. Mind az EU-integráció, mind a NAFTA (Észak-Amerikai Szabadkereskedelmi övezet) tapasztalatai fényében az EGSzB olyan megközelítés mellett érvel, amely összekapcsolja – a gazdasági, társadalmi és területi kohézió alapuló – gazdasági, társadalmi és környezeti dimenziókat. Ez összhangban van az EU alkotmánytervezetével is, amelynek egyik célja a szociális piacgazdaság.

⁽¹⁾ Európai Tanács – Elnökségi döntések ....

⁽²⁾ Transzatlanti Politikai Hálózat: A transzatlanti partneri viszony megerősítésének stratégiája, Washington-Brüsszel – 2003. december 4.

⁽³⁾ vö.: A transzatlanti piac: a gazdasági együttműködés vezérmotívuma, Erika Mann, európai parlamenti képviselő, 2003. november.

4. A transzatlanti partneri viszony továbbfejlesztése – miért és hogyan?

4.1 Az erős transzatlanti partneri viszony az előttünk álló kihívások kezelésének fontos hajtóereje. Mind Európa, mind az Egyesült Államok bilaterálisan is és a nemzetközi intézmények keretein belül is együttműködnek a világ különböző részeivel értékeik, meggyőződései és politikai irányvonalai szerint. A gazdasági és a társadalmi kohézió, a szociális és a civil partnerekkel folytatott párbeszéd alapvető elemei az európai kormányzásnak, míg ezek sokkal kevésbé fontosak az Egyesült Államokban. Ezek az eltérő megközelítések az érintett régiókban ellentmondásos javaslatokhoz és együttműködési modellekhez vezethetnek.

4.1.1 Például, míg az USA az Amerikai Szabadkereskedelmi Övezet (FTAA) létrehozását a NAFTA-szerződés modellje alapján kívánja megvalósítani, a régióban mások a mellett érvelnek, hogy az európai integráció tapasztalataiból kellene meríteni. Különböző résztvevők, a brazil kormány, Mexikó elnöke, Vicente Fox („NAFTA-plus”), amerikai képviselők és egy szakszervezeti hálózat az FTAA-val szemben egy másik alternatívát képviselnek, amely az EU-hoz hasonlóan olyan elemeket is tartalmazna, mint az egyenlőtlenségek csökkentését célzó fejlesztési alap, a személyek szabad mozgása, a döntéshozatalban való részvétel, a közös valuta és végrehajtható szociális normák⁽⁴⁾.

4.1.2 Másik példát véve, a közép- és kelet-európai leendő tagállamok gazdasági és társadalmi reformjait az elmúlt 10–15 évben az EU, valamint olyan nemzetközi szervezetek támogatták, mint az IMF és a Világbank. Mivel az EU csupán korlátozott területen érvényes hatáskörökkel és jogokkal rendelkezik – pld. szociális védőrendszerek –, a reformokat ezeken a területeken a nemzetközi intézmények olyan szociális modellre alapozva vitték keresztül, melynek mögöttes értékei és elvei nem teljesen esnek egybe az európai társadalmi modellel, ami problémákat okozhat az új országok csatlakozásakor⁽⁵⁾.

4.2 Ha Európa erősíteni kívánja befolyását a nemzetközi porondon, akkor mélyíteni kell az integrációt, hogy ez által kibontakoztathassa véleménynyilvánítási és cselekvési képességét a nemzetközi porondon. Ezzel kapcsolatban az EGSzB üdvözli az ír elnökség által tett erőfeszítéseket, és reméli, hogy a tagállamok álláspontjában az utóbbi időben bekövetkezett változások hozzá fognak járulni a készülő alkotmányról való megegyezéshez.

4.3 A transzatlanti partneri viszony olyan intézményi keretet hozott létre, amely magában foglalja a kormányokat, a törvényhozókat, valamint a civil társadalom szervezeteit. A civil társadalom részt vesz a különféle többé-kevésbé aktív transzatlanti párbeszédekben.

⁽⁴⁾ Sarah Anderson, John Cavanagh: Az európai integráció tanulságai Amerika számára, Politikai Tanulmányok Intézete, Washington, 2004. február.

⁽⁵⁾ EGSzB: A csatlakozás gazdasági és társadalmi következményei a tagjelölt országokban, HL C 85., 2003.4.8.

4.3.1 A transzatlanti kereskedelmi párbeszéd (TABD) volt az első és egy ideig a legaktívabb párbeszéd. Mindazonáltal, hatékonyságát és eredményeinek hasznosítását illetően kívánnivalót hagy maga után. Az 2003. évi EU-USA csúcstalálkozó alkalmával új életet leheltek belé. A két új társelnök nemrégiben jelentette be, hogy azért látták szükségesnek a transzatlanti kereskedelmi párbeszéd újjáélesztését, hogy egy akadályoktól mentes transzatlanti piacot hozzanak létre, és ösztönözzék a transzatlanti gazdasági együttműködést.

4.3.2 A szociális partnerek közötti transzatlanti párbeszéd (TALD) többnyire a meglévő szakszervezeti konföderációkon belül zajlik. A transzatlanti párbeszéd teljes támogatása és az EU-USA közötti kapcsolatok szociális vetületének kibontakoztatása érdekében erősíteni kell a szociális partnerek közötti transzatlanti párbeszédet. A 2001-től 2003-ig tartó időszakban „A transzatlanti párbeszéd javítása – a munka világa” című közös projekt keretében találkoztak, több oktatóműhely keretén belül, a multinacionális cégek szakszervezeti képviselői.

4.3.3 Hat év alatt a fogyasztók transzatlanti szintű párbeszéde (TACD) lett az egyik legaktívabb dialógus. Megvizsgál olyan a mindkét fél számára aggasztó kérdéseket, mint amilyen a genetikailag módosított szervezetek, a kéretlenül küldött kereskedelmi e-mailek (spam-ek), a digitális szerzői jogok, valamint a fejlődő országok fogyasztóit érintő kérdések. A fogyasztók transzatlanti szintű párbeszéde (TACD) révén találkoznak az európai és az amerikai fogyasztók képviselői, amely során a két kormányzat felé képviseletet kap a fogyasztók nézőpontja

4.3.4 A környezetről szóló transzatlanti párbeszéd (TAED), a finanszírozási nehézségek miatt, kevesebb, mint két évig tartott, a napirenden levő környezeti problémák tekintetében mégis létfontosságú.

4.3.5 A két parlament közötti intézményesített együttműködésből született a törvényhozók transzatlanti párbeszéde, amely videokonferenciákat tart és kétévente ülésezik.

4.3.6 A mezőgazdák nem-hivatalos transzatlanti-párbeszédének még meg kell erősödnie, és be kell illeszkednie a transzatlanti párbeszéd és hálózatok sorába, olyan témák felvetésével, mint a genetikailag módosított szervezetek, a hormonok és különösen a mezőgazdaság európai modellje.

4.3.7 Ezen kívül az Európai Bizottság két, személyek közötti, kezdeményezést indított el az oktatás és a politika terén, amelyekbe bevonta az amerikai egyetemeken található EU-központokat, valamint a problémamegoldó műhelyeket, a felsőoktatási intézményeket és a helyi szervezeteket.

4.3.8 Ezeket más nem-hivatalos párbeszéd is kiegészítik.

4.4 Európán belüli konzultatív szerepére és az egész világon megtalálható szociális partnereivel és a civil társadalommal való együttműködésére alapozva, az EGSzB megfelelő fóruma lehet a párbeszéd elősegítésének és az érintett felek közötti találkozók szervezésének.

5. Javaslatok – ajánlások

5.1 Az Európai Tanács ír elnökségével összhangban, amely biztosítani kívánja a szilárd és hatékony transzatlanti politikai és gazdasági viszonyt, az EGSzB erőteljesen támogatja a transzatlanti együttműködést, és annak megerősítését, illetve kiszélesítését ajánlja egyrészt azért, hogy figyelembe veszik az érdekek és a gazdasági szereplők lehető legszélesebb skáláját, illetve azért, hogy oly módon finomítják tovább és tágitják a megközelítést, hogy beleilleszthessék azokat a kérdéseket, amelyek fontosak a párbeszéd és az Atlanti-óceán mindkét oldalán élő és e dialógusok iránt érdeklődő közösségek szempontjából.

5.2 Az EGSzB erősen támogatja az amerikai és európai civil társadalmak érintett érdekcsoportjainak konstruktív bevonását. A párbeszédnek az 1990-es években megkötött megállapodások által kialakított struktúrája hasznos eszköz, amelyet tovább lehet és kell finomítani abból a célból, hogy a civil társadalom szervezeteinek tágabb körét ölelje fel.

5.2.1 Annak érdekében, hogy ezek a párbeszéd és szervezetek hatékonyan működhessenek, érdekeikre, törekvéseikre és az őket foglalkoztató kérdésekre, valamint az érintett partnerek számára kölcsönös érdeklődésre számot tartó alaptémákra kell a párbeszédet alapozni. Hasznos lenne szerepükről és megbízatásukról, valamint hatékonyságuk növeléséről részletes vitát folytatni. Ennek érdekében közös elképzelést kellene kialakítani a szerepükről az Atlanti-óceán mindkét partján, elsősorban a kormányokkal és a parlamentekkel, amelyek fontos politikai partnerek a párbeszédben.

5.2.2 A múltbeli tapasztalatok megmutatták, hogy jó volna, ha ezekhez a párbeszédhez és szervezetekhez ugyanolyan mértékben lehetne eljutni, mint a kormányokhoz és magas rangú tisztviselőkhöz, ami működésüket és munkájukat vonzóbbá tenné az érintett érdekcsoportok számára. Megerősítésük azt is feltételezi, hogy megfontolásaik végkövetkeztetéseit jobban figyelembe vegyék a politikai döntésekben.

5.2.3 A párbeszéd és szervezetek működtetése és megerősítése elkötelezettséget és, az alapköltségeket is magukban foglaló, pénzügyi eszközöket igényel. Ebben az összefüggésben az EGSzB hangsúlyozza, hogy a finanszírozásnak magában kell foglalnia találkozó szervezését, amelyek szükségesek lehetnek egyfelől a közös alap megtalálásához, másfelől a közös projektek kidolgozásához.

5.2.4 Hosszú távon az EGSzB kész lenne hozzájárulni az ezekről a párbeszédéről és szervezetekről történő fokozott tájékoztatás, valamint a párbeszéd közötti interakció javításához, ami elvezethet a rendszeres és folyamatos együttműködéshez. Meg kellene fontolni egy Transzatlanti és/vagy Amerikai Gazdasági és Szociális Bizottság létrehozását is.

5.3 Azoknak a kérdéseknek, melyekkel majdan foglalkozni kellene, a párbeszéd és a szervezetek és az ezekben résztvevőknek az érdekein, a törekvésein és az őket foglalkoztató problémákon kell alapulniuk. A Párbeszéd már döntött a kérdésekről, illetve tettek javaslatokat arra, hogy mivel szeretnének foglalkozni, és megfogalmazták célkitűzéseiket, amelyeket el szeretnének érni.

5.3.1 A transzatlanti kereskedelmi párbeszéd (TABD) nemrégiben erősítette meg újra, hogy elkötelezett a transzatlanti viszony és a globális szintű gazdasági együttműködés és fejlődés mellett. A transzatlanti kereskedelmi párbeszéd elkötelezte magát amellest, hogy folytatni kívánja a tagjai által támogatott alap-akciósterv megvalósítását. Az a szándéka, hogy egyfelől aktív módon rámutasson a felmerülő kihívásokra, másfelől pedig konkrét és magas-szintű segítséget nyújtson a kereskedelmi szektorban az EU és az USA tervezett törvényhozási és politikai tevékenységéhez azáltal, hogy a kulcsfontosságú kérdésekről ajánlásokat fogalmaz meg az USA kormánya és az EU Bizottság számára. A transzatlanti gazdasági, kereskedelmi és beruházási problémákra megoldásokkal szándékozik előállni, és olyan területeket akar javasolni, amelyeken az Atlanti-óceán mindkét oldala kormányainak közösen kellene fellépniük. Jelenleg négy kiemelt területet nevez meg: a kereskedelem liberalizációját és a dohai fordulót, a szellemi tulajdonjogokat, a nemzetközi könyvelési szabványokat, ill. biztonsági és kereskedelmi ügyeket. Az a célja, hogy egyfelől segítse megvalósítani az akadálymentes transzatlanti piac létrehozását, amely katalizátorként fogja szolgálni az egyetemes kereskedelmi liberalizációt és a prosperitást az egész világon, másfelől, hogy ösztönözze az innovációt, a beruházásokat és a gazdasági növekedést és, hogy új állásokat teremtsen. A transzatlanti kereskedelmi párbeszédnek szándékában áll az is, hogy figyelemmel kísérje a kormányok előrehaladását ajánlásaik megvalósításában⁽¹⁾.

5.3.2 A szociális partnerek transzatlanti párbeszédével (TALD) kapcsolatban a szakszervezetek fontosnak tartják a transzatlanti viszony alapvető szerepét, és gondolkoznak azon, milyen eszközökkel lehetne e viszonyt hatékonyan kiszélesíteni és elmélyíteni. A szakszervezetek már hosszú évekkel ezelőtt kialakították kétoldalú kapcsolataikat, és azt szeretnék, ha kibővülne a szociális partnerek transzatlanti párbeszéde. Számtalan – a társadalmi, gazdasági és munkaügyi dimenziót érintő –, megvitatható téma létezik. A munkahelyeknek az Atlanti-óceán mindkét partján előforduló áthelyezésével kapcsolatban ki lehetne cserélni az erre adott legjobb gyakorlati megoldásokat. Egy másik megvizsgálandó kérdés a vállalatok összeomlását követő vállalati irányítás javításának a kérdése, amivel erősíteni lehetne a felelősségvállalást és a dolgozók véleménynyilvánítását. A párbeszéd tárgyát képező más lényeges témák: a szociális védelmi, az egészségügyi, az oktatási, a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi rendszerek felülvizsgálata, a nyugdíjrendszerek, a szélesebb körű ipari kapcsolatok, különösen pedig a munka nemzetközi alapszabályaira vonatkozó keretszerződések, illetve ezek továbbfejlesztésének a támogatása.⁽²⁾

5.3.3 A fogyasztók transzatlanti párbeszéde közös fogyasztáspolitikai ajánlásokat dolgoz ki és készít el az USA kormánya és az Európai Unió részére, hogy elősegítse a fogyasztói érdekek figyelembevételét az EU és az USA politikájának kiala-

kítása során. Ebben 45 EU-beli és 20 USA-beli fogyasztói szervezet vesz részt, főként az élelmiszerekkel kapcsolatos kérdésekkel, az internetes kereskedelemmel, az áruforgalommal, a gazdasági kérdésekkel és a szellemi tulajdonnal foglalkozó munkacsoportokban betöltött tagságuk révén, mely fogyasztói szervezetek a fogyasztók transzatlanti párbeszéde részére közös politikai álláspontot dolgoznak ki és képviselnek, melyek a transzatlanti szintű dialógusokban közös álláspontokat is jelentenek. A 2003-2004-es évek kiemelt kormányzati tevékenységét illető prioritások között szerepelnek a szellemi tulajdonra vonatkozó egyetemes szabályok a gyógyszerekhez való hozzáférésről, a genetikailag módosított szervezetekről, a táplálékok felcímkézéséről, a kéréstlenül küldött kereskedelmi elektronikus levelekről (spam), az internetes csalásokról és a fogyasztók kárpótlásáról, a termékek felcímkézéséről és a kereskedelmi szabályokról, az átláthatóságról és a korai figyelmeztetéséről⁽³⁾.

5.3.4 Sajnálatos módon a környezettel foglalkozó transzatlanti párbeszéd megbukott, azonban tekintettel az olyan lényeges jelenségekre, mint amilyen a globális felmelegedés, a civil társadalmak transzatlanti hálózatainak tevékenységét bátorítani kell ezen a területen.

5.4 Az EGSzB hasznos fóruma lehet annak, hogy megerősödjön a transzatlanti párbeszéd és szervezetek érdekérvényesítése képessége, és hogy javuljon interakciójuk.

5.4.1 Ezzel összefüggésben az EGSzB felajánlja, hogy, az érdekeltekkel együtt, konferenciát szervez. Egy ilyen értekezletnek az lenne a célja, hogy bátorítsa a transzatlanti civil társadalmak környezeti kérdésekkel foglalkozó szervezeteinek a létrehozatalát, hogy közös megegyezést érjen el a nem kormányzati szintű párbeszéd jelentőségét, a tárgyalandó témákat és az elérendő célok megvalósításának legjobb módjait, illetve a véleménycsere és együttműködés stratégiáit illetően.

5.4.2 Az értekezlet előkészítése során az EGSzB kapcsolatba lépne az érintett szereplőkkel és intézményekkel annak érdekében, hogy egyfelől meg tudja határozni a civil társadalomnak mely szervezeti legyenek képviselve a konferencián, illetve másfelől, hogy megismerhesse érdekeiket és az őket foglalkoztató problémákat, valamint azokat a témákat, amelyekkel foglalkozni szeretnének, és amelyek az együttműködés alapját képezhetik.

5.4.3 Egy megerősített párbeszéd előnye abban állna, hogy aktivizálja a civil társadalmat az Atlanti-óceán mindkét oldalán, hatékony hálózatokat hoz létre, előmozdítja az eszmecserét a transzatlanti civil társadalmi hálózatokon belül és azok között, beleértve a párbeszédet, magas szinten biztosítja a hozzáférést a kormányhoz, segít jó szakmai kapcsolatokat kialakítani ezek között a hálózatok és párbeszéd, ill. a kormány/közigazgatás között. Ezáltal erősítené és javítaná az intézményes szervezeteket nemcsak az EU és az USA, hanem a világ többi részének hosszú távú érdekében is.

Brüsszel, 2004. június 7.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ A 2004. március 24-i dublini kutatócsoport-találkozón kiosztott TABD kommentárok és okmányok)

⁽²⁾ Szakszervezeti üzenet a 2004. március 24-i dublini kutatócsoport-találkozáshoz)

⁽³⁾ TACD weboldal: www.tacd.org